

HLRN 07 - Tystiolaeth gan: Tirweddau Cymru

Senedd Cymru | Welsh Parliament

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith | Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee

Atal a gwrthdroi colli natur erbyn 2030 | Halting and reversing the loss of nature by 2030

1. Eich barn ar effeithiolrwydd polisiau / cyllid / dyletswyddau statudol cyfredol wrth atal a gwrthdroi colli natur erbyn 2030.

(Byddem yn ddiolchgar pe gallech gadw eich ateb i tua 500 o eiriau).

Caiff dibenion Tirweddau Dynodedig (sef Parciau Cenedlaethol ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol, a elwir bellach yn Dirweddau Cenedlaethol) eu nodi mewn deddfwriaeth.

Tirweddau Cenedlaethol a Pharciau Cenedlaethol:

Gwarchod a chyfoethogi harddwch naturiol, bywyd gwyllt a threftadaeth ddiwylliannol eu hardaloedd.

Hefyd:

Mae'n ofynnol i Barciau Cenedlaethol hyrwyddo cyfleoedd sy'n galluogi'r cyhoedd i fwynhau a deall eu nodweddion arbennig.

Caiff Tirweddau Cenedlaethol eu hannog i ddiwallu'r galw am gyfleoedd hamdden, cyn belled ag y bo hynny'n cyd-fynd ag anghenion amaethyddiaeth, coedwigaeth a defnydd arall.

Mae'r dyletswyddau presennol ar gyrrff cyhoeddus a nodir yn a62 Deddf yr Amgylchedd 1995 ac a85 Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy 2000 i 'roi sylw i' ddibenion Tirweddau Dynodedig, ynghyd â'r gofynion cyfreithiol ar gyrrff cyhoeddus i ddefnyddio'r pum ffordd o weithio wrth fwrw ymlaen â'u hamcanion llesiant, yn cynnig ysgogiad pellach iddynt weithio ar y cyd ar raddfa genedlaethol strategol. Bydd hyn yn helpu i ysgogi'r newid systematig sy'n ofynnol er mwyn ymdrin â heriau hollbwysig ar lefel strategol genedlaethol a bydd yn cynnig cyd-destun i gynlluniau rheoli unigol ar gyfer Tirweddau Dynodedig.

Yn ddiweddar, cafodd y ddyletswydd i 'roi sylw' ei chryfhau yn Lloegr trwy gyflwyno gofyniad i fod yn fwy rhagweithiol. Awgrymwn y byddai'n werthfawr mynd ati i fonitro effaith y newid hwn, gyda golwg ar asesu'r angen am newid deddfwriaethol yn nhymor nesaf y Senedd.

Mae'r broses sydd ynghlwm wrth lunio cynlluniau rheoli Tirweddau Dynodedig yn

ddull hollbwysig o sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn bodloni eu dyletswydd i 'roi sylw', a hefyd mae'n cynnig fframwaith integreiddio ar gyfer cyflawni'r amrywiaeth o argymhellion a nodir yng nghynllun gweithredu'r Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth.

Mae'r adran 'Pontydd i'r Dyfodol' yn adroddiad SoNaRR Cyfoeth Naturiol Cymru yn cynnig dull trawsnewidiol o ran y modd y gall Cymru bontio'r bwlch rhwng y sefyllfa bresennol a'r sefyllfa y mae'n rhaid ei chyrraedd er mwyn gallu sicrhau dyfodol cynaliadwy. Mae Tirweddau Dynodedig mewn sefyllfa dda i fwrw ymlaen â'r dull hwn.

2. Beth yw eich barn ar gynnydd tuag at weithredu argymhellion yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth?

(Byddem yn ddiolchgar pe gallech gadw eich ateb i tua 500 o eiriau).

Mewn ymateb i Argymhelliad 3 yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth: Rhyddhau potensial tirweddau dynodedig (Parciau Cenedlaethol ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol) i gyflawni mwy ar gyfer natur a 30 erbyn 30, ffurfiwyd Gweithgor Tirweddau Dynodedig yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth.

Prif ddiben y grŵp hwn yw bwrw ymlaen â'r cynllun gweithredu a ddatblygwyd gan y Tirweddau Dynodedig, Cyfoeth Naturiol Cymru a Llywodraeth Cymru, a'i roi ar waith.

Mae'r Gweithgor Tirweddau Dynodedig yn atebol i Grŵp Craidd yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth.

Hefyd, mae'r Archwiliad Dwfn yn nodi'r angen i gymryd camau'n ddi-oed i gynorthwyo'r Parciau Cenedlaethol a'r Tirweddau Dynodedig i ddatblygu cynlluniau gweithredu â blaenoriaeth ar gyfer adfer natur, gan eu hymwreiddio mewn cynlluniau strategol.

Ymhellach, mae cylch gwaith y grŵp hwn yn cynnwys argymell unrhyw feysydd gwaith ychwanegol sy'n angenrheidiol i gyflymu'r broses gyflawni.

3. Beth yw eich barn ar y trefniadau presennol ar gyfer monitro bioamrywiaeth?

(Byddem yn ddiolchgar pe gallech gadw eich ateb i tua 500 o eiriau).

Mae natur eang y broses dynodi tirweddau yn cynnig dull o sicrhau ecosystemau cynhyrchiol, cadarn ac iach a gaiff eu rheoli'n gynaliadwy ac a fydd yn cyfrannu at gysylltu cynefinoedd â'i gilydd.

Mae sicrhau dull systematig, dadansoddol a strategol o adfer natur ar draws y Tirweddau Dynodedig mor allweddol i reolaeth effeithiol ag effeithiolrwydd y

gwaith a wneir ar lefel leol.

Mae'r capasiti i gyflawni yn amrywio ledled Cymru, a gall hyn effeithio'n fawr ar allu timau Tirweddau Dynodedig i ymgysylltu a chyd-ddatblygu mapiau strategol; felly, mae angen cyfres o fapiau y gellir eu defnyddio mewn modd rhagnodol neu fapiau y gellir ychwanegu gwybodaeth ac adnoddau lleol atynt.

Mewn perthynas â chymau gweithredu Adfer Natur, cynigir y dylid canolbwyntio ar y meysydd sydd â'r angen mwyaf a'r meysydd sydd â'r potensial mwyaf yn y tymor byr-canolog. Mae'r gwaith mapio hyd yn hyn wedi pennu llinell sylfaen bwysig y gellir adeiladu arni; ond yn y tymor byr-canolog, mae angen buddsoddi'n barhaus ym mhroses gydgyssylltu strategol y gwaith hwn ar gyfer pob un o'r Tirweddau Dynodedig.

4. Beth yw eich barn ar ddulliau newydd sydd eu hangen i atal a gwrthdroi colli natur erbyn 2030?

(Byddem yn ddiolchgar pe gallech gadw eich ateb i tua 500 o eiriau).

Mae grŵp Tirweddau Dynodedig yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth wedi argymhell y dylid sefydlu Fforwm Cenedlaethol ar gyfer Awdurdodau Perthnasol a ategir gan fersiwn ddiweddaraf canllawiau a62/a85 er mwyn cydgysylltu ymateb mwy strategol i arfer y ddyletswydd i 'roi sylw'.

Mae'r grŵp wedi pwysleisio pa mor bwysig yw cynorthwyo ffermwyr a rheolwyr tir i gyflawni er budd natur a'r hinsawdd. Mae'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy newydd ar gyfer Cymru yn cynnig cyfle i gynllun ffermio integreiddio dibenion Tirweddau Dynodedig gyda chymelliadau ar gyfer arferion ffermio cadarnhaol, gan adlewyrchu pa mor bwysig a gwerthfawr yw buddsoddi yn eu nodweddion arbennig.

Mae grŵp Tirweddau Dynodedig yr Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth (y grŵp) wedi cynnig ffrydiau gwaith y dylid gweithredu ymhellach arnynt:

Diffinio rôl ar gyfer Tirweddau Dynodedig yn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy
Gan gydnabod pa mor bwysig yw cynorthwyo ffermwyr a rheolwyr tir i gyflawni er budd natur a'r hinsawdd, mae Tirweddau Dynodedig yn bwriadu diffinio'u rôl yn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy a gweithio mewn modd a fydd yn gwneud y gorau o'u cyfraniad. Bydd hyn yn cynnwys cais ar y cyd i'r Cynllun Adnoddau Naturiol Integredig.

Ailgydweddu Cynlluniau Rheoli Parciau Cenedlaethol ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol â'r argyfyngau natur a hinsawdd

Mewn ymateb i ganllawiau a ddaw i'r amlwg mewn perthynas â Chynlluniau Rheoli, mae'r grŵp yn bwriadu ystyried sut y gall y broses sydd ynghlwm wrth Cynlluniau Rheoli adlewyrchu'r argyfyngau natur a hinsawdd yn well, y modd y

gall adroddiadau ar Gyflwr y Dirwedd gynorthwyo i bennu amcanion, a'r ffordd orau o ddiffinio a hyrwyddo dulliau rheoli effeithiol a dulliau monitro ac adrodd trylwyr.

Mapio Natur

Mae'r grŵp yn bwriadu parhau i weithio'n agos gyda Cyfoeth Naturiol Cymru i archwilio'r ffordd orau o gyflwyno gwaith mapio natur trwy'r holl Dirweddau Dynodedig. Bydd y gwaith yn cynnwys ystyried setiau data ymhellach, mapio cyflwr Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig, targedu a blaenoriaethu.

Meithrin Cydweithredu

Gan adeiladu ar ddull Tîm Cymru, bydd y grŵp yn archwilio sut i hyrwyddo Tirweddau Dynodedig fel 'Tirweddau i Bawb', gan gynnwys negeseuon rhagweithiol tactegol a strategol yn ymwneud â natur a'r hinsawdd i ategu newid cadarnhaol mewn ymddygiad. Bydd y gwaith yn cynnwys hyfforddi a dysgu mewn perthynas â llythrennedd hinsawdd a natur a rhaglen waith i godi ymwybyddiaeth Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a chyrff strategol eraill.

Adnoddau ar gyfer gweithredu

Bydd y gwaith yn cynnwys archwilio cyfleoedd Cyllid Gwyrdd a pharatoi i ymwreiddio hyn oll mewn ffrydiau adnoddau. Cyflwyno tystiolaeth a dadleuon gerbron Cyfoeth Naturiol Cymru a Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau y caiff Tirweddau Dynodedig eu hariannu'n ddigonol, yn gynaliadwy ac yn hyblyg gogyfer adfer natur.

Gwella prosesau

Byddwn yn parhau i weithio gyda Cyfoeth Naturiol Cymru i ystyried materion yn ymwneud â chydsynio a thrwyddedu, a byddwn yn parhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru i ddiweddarau canllawiau polisi cynllunio cenedlaethol a datblygu a ganiateir.

Gweithio'n deg

Bydd y grŵp yn ystyried sut y gellir ymgorffori'r cysyniad 'Pontio Teg ar gyfer Natur' yn fwy ffurfiol yn y Pontio Teg ehangach mewn perthynas â'r fframwaith datgarboneiddio a sero net. Hefyd, bydd y grŵp yn archwilio sut y gellir symleiddio ac integreiddio'r Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol ar gyfer yr amgylchedd, newid hinsawdd a materion gwledig ac asesiadau, camau neu ofynion adrodd ehangach.

Ystyried y ddeddfwriaeth

Bydd y grŵp yn ystyried yr angen am ddeddfwriaeth yn nhymor nesaf y Senedd er mwyn diwygio dibenion statudol, dyletswyddau a threfniadau llywodraethu Tirweddau Dynodedig fel y gellir eu paratoi'n well i ysgogi adferiad natur.

5. A oes gennych unrhyw bwyntiau eraill yr hoffech eu codi o fewn cwmpas yr ymchwiliad hwn?

(Byddwn yn ddiolchgar pe gallech gadw eich ateb i tua 500 o eiriau).

Er mwyn cyflawni targedau hinsawdd a natur, rydym yn ddibynnol ar newid ymddygiadol yn ogystal ag ar ddeddfwriaeth

Mae arloesi yn angenrheidiol, ond dim ond trwy gynnwys amrywiaeth eang o bobl o bob cefndir yn ein gwaith y bydd modd cyflawni hyn.

Mae datblygu cysylltiad â natur yn hollbwysig o ran ysgogi ymddygiad sy'n bleidiol i'r amgylchedd. Mae modd i gyfleoedd mynediad pwrpasol gynyddu ymgysylltiad â natur, ynghyd â gwella llesiant meddwl ac ysgogi ymddygiad sy'n bleidiol i'r amgylchedd.

Gall Tirweddau Dynodedig fod yn hollbwysig o ran ysbrydoli ac ysgogi ymdeimlad o gysylltiad â natur a stiwardiaeth natur trwy godi ymwybyddiaeth o dirweddau a natur, trwy hyrwyddo mynediad cyfrifol ac antur bwrpasol, a thrwy ddwyn cymunedau ynghyd dros eu gwerthoedd cyffredin. Er enghraifft, caiff adnoddau addysgol newydd sy'n gysylltiedig â'r Cwricwlwm i Gymru eu datblygu fel rhan o brosiect cydweithredol rhwng pob un o'r wyth Tirwedd Ddynodedig. Bydd yr adnoddau hygyrch yn canolbwyntio ar gysylltiad â natur: gan hyrwyddo dysgu, dealltwriaeth, gwerthfawrogiad a stiwardiaeth mewn perthynas â thirweddau dynodedig a'r amgylchedd ehangach.

Mae hyrwyddo mwy ar y Cod Cefn Gwlad, gan adeiladu ar Strategaeth a Chynllun Gweithredu'r Cod Cefn Gwlad newydd a Rhaglen Diwygio Mynediad Llywodraeth Cymru, yn bwysig o ran creu diwylliant sy'n llawn parch, cydweithrediad a chysylltiad yn nhirweddau ac amgylchedd naturiol Cymru, gan feithrin ymdeimlad o stiwardiaeth ac ymddygiadau sy'n bleidiol i gadwraeth – gan ysgogi cysylltiad â natur ar raddfa briodol.